

Проблеми взаємодії органів державної влади по захисту прав дитини, що залишилася без опіки чи піклування в результаті затримання чи арешту матері

Олена Суслова
Олександр Савенок
Наталя Костюк

Головною метою проекту «Підтримка пенітенціарної системи в Україні» є сприяння процесу реформування і модернізації Державної кримінально-виконавчої служби України шляхом просування демократичних і гуманістичних ідеалів та цінностей, міжнародних норм і стандартів, базованих на рівних правах та можливостях для чоловіків і жінок, що стосуються захисту прав людей, які знаходяться в місцях позбавлення волі та попереднього ув'язнення, поліпшення умов утримання для найуразливіших категорій засуджених та осіб, узятих під варту. Проект здійснюється за підтримки Швейцарської агенції з розвитку і співробітництва організацією «Міжнародна тюремна реформа» в консорціумі з іншими партнерами – Центром суддівських студій, Білоцерківським училищем професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України і Інформаційно-консультативним жіночим центром. Одним з компонентів проекту продовжує залишатися жіноча тематика.

Метою даного дослідження в рамках проекту є визначення перешкод у взаємодії органів державної влади по захисту прав дитини, що залишилася без опіки чи піклування в результаті затримання чи арешту матері.

У ході реалізації проекту з'ясувалося, що у випадках затримання чи арешту жінки з дитиною, взаємодія органів державної влади стосовно влаштування дитини не завжди є ефективною. Є окремі випадки, коли дитина оформлялася у дитячу установу як така, що знайдена без документів та ін.

З метою врахування досвіду Вашого Міністерства внутрішніх справ, Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту та Міністерства освіти та науки, Інформаційно-консультативний жіночий центр провели експертну зустріч з опрацювання алгоритму взаємодії органів державної влади по захисту прав дитини, що залишилася без опіки чи піклування в результаті затримання чи арешту матері.

В результаті проведеного опитування експертів було встановлене наступне.

Стадія затримання чи арешту

При арешті чи затриманні жінки з дитиною, інформація про дитину повинна обов'язково вноситися у протокол, робитися відмітка в черговій частині, інформуватися кримінальна міліція у справах дітей. Але Кримінально-процесуальний Кодекс не регламентує дії учасників процесу затримання стосовно дитини при затриманій матері.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

Тому інколи спрацьовує «людський фактор» і дитина може бути оформлена як підкинута чи знайдена без документів.

При арешті також зазвичай викликаються родичі дитини. Якщо їх не змогли знайти, дитину переправляють в притулок, який потім займається пошуком рідних. На підкинуту або покинуту дитину є форма заповнення акту.

Висновки і пропозиції

Внести доповнення у ст.. 106 КПК (що перебуває у процесі доопрацювання в ВР, тому зараз зручно це зробити) чи

Видати спільний наказ, що регламентує дії органів державної влади по захисту прав дитини, що залишилася без опіки чи піклування в результаті затримання чи арешту матері.

При затриманні необхідно скласти акт про передачу дитини в притулок чи іншу організацію чи особам. Цей акт може бути складений на виконання ст. 106.

Інформація про дитину та всі дії стосовно її влаштування мають бути задокументовані та підшиті у справ затриманої чи заарештованої матері.

Має бути чітка інструкція щодо поміщення дитини в інтернат або інший державний заклад.

Має бути чіткий алгоритм дій при затриманні жінки з дитиною.

Стадія досудового слідства

На стадії досудового слідства дитина, внесена у справу, загубитися не може.

Стадія судового розгляду

На стадії судового слідства дитина, внесена у справу, загубитись не може.

Висновки і пропозиції

У судовому рішенні чи вироку має бути інформація про дитину та місце її перебування (зміни до КПК).

Запровадити процедуру ознайомлення матері з тим, де знаходиться її дитина, на суді під розписку (міра відповідальності; як Служби у справах дітей, так і матері, щоб потім не було відмов про не знання, або не бажання знайти дитину). Для матері має бути видана копія документу, де на даний час знаходиться її дитина.

Прогалина в законодавстві частіше знаходиться на стадії затримання.

Необхідно внести доповнення до ст. 106 КПК (може бути спільний наказ).

Необхідна підготовка суддів (щодо винесення приговору для жінки, яка при затриманні була з дитиною).

Стадія перебування в місцях позбавлення волі

Жінка, яка не позбавлена батьківських прав, може мати побачення зі своєю дитиною. У разі відмови освітнього закладу, у якому перебуває дитина, в організації процесу побачення на прохання засудженої та адміністрації установи – необхідно інформувати відповідні підрозділи МСМС та МОН.

При звільненні за амністією, згідно Постанови КМ №886 визначаються документи, які має зібрати жінка на дитину, щоб її забрати. Департамент надає списки, а Міністерство у справах СМС та Міністерство освіти збирають інформацію, де в даний час знаходиться дитина.

Висновки і пропозиції

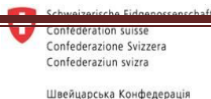
Потрібно розробити відомчу інструкцію для адміністрацій закладів системи виконання покарань.

Стадія підготовки до звільнення та звільнення

Постанова КМ №866 чітко прописує процес відновлення прав матері відносно дитини. На практиці дитячі заклади часто чинять перешкоди цьому процесу, борючись за власне існування як закладу. Про кожен випадок такого перешкоджання необхідно інформувати відповідні підрозділи МСМС та МОН.

Висновки і пропозиції

Потрібно розробити відомчу інструкцію для адміністрацій закладів системи виконання покарань та пам'ятку для матерів, які звільняються з місць позбавлення волі.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

Стаття 106. Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину

Орган дізнання вправі затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, лише при наявності однієї з таких підстав:

- 1) коли цю особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;
- 2) коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вкажуть на дану особу, що саме вона вчинила злочин;
- 3) коли на підозрюваному або на його одягу, при ньому або в його житлі буде виявлено явні сліди злочину.

При наявності інших даних, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину, її може бути затримано лише в тому разі, коли ця особа намагалася втекти, або коли її місце проживання чи перебування не зареєстровано, або коли не встановлено особи підозрюваного.

Про кожний випадок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, орган дізнання зобов'язаний скласти протокол із зазначенням підстав, мотивів, дня, години, року, місяця, місця затримання, пояснень затриманого, часу складання протоколу про роз'яснення підозрюваному в порядку, передбаченому частиною другою статті 21 цього Кодексу, права мати побачення із захисником з моменту затримання. Протокол підписується особою, яка його склала, і затриманим.

В протоколі також фіксується, чи є у затриманого неповнолітні діти і де вони перебувають на момент затримання. (пропозиція)

Копія протоколу з переліком прав та обов'язків негайно вручається затриманому і направляється прокурору. На вимогу прокурора йому також надсилаються матеріали, що стали підставою для затримання.

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, орган дізнання негайно повідомляє одного з її родичів, а в разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків негайно повідомляє також і відповідний розвідувальний орган.

Протягом сімдесяти двох годин після затримання орган дізнання:

- 1) звільняє затриманого - якщо не підтвердилась підозра у вчиненні злочину, вичерпався встановлений законом строк затримання або затримання було здійснено з порушенням вимог, передбачених частинами першою і другою цієї статті;
- 2) звільняє затриманого і обирає щодо нього запобіжний захід, не зв'язаний з триманням під вартою;
- 3) доставляє затриманого до судді з поданням про обрання йому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

У разі оскарження затримання до суду, скарга затриманого негайно надсилається начальником місця попереднього ув'язнення до суду.

Скарга розглядається суддею одночасно з поданням органу дізнання про обрання запобіжного заходу. Якщо скарга надійшла після обрання запобіжного заходу, вона розглядається суддею протягом трьох діб з часу надходження. Якщо подання не надійшло або коли скарга надійшла після закінчення сімдесятидвогодичного строку після затримання, скарга на затримання розглядається суддею протягом п'яти діб з часу надходження.

Скарга розглядається з додержанням вимог, передбачених статтею 165-2 цього Кодексу. За результатами розгляду суддя виносить постанову про законність затримання чи про задоволення скарги і визнання затримання незаконним. Копія постанови направляється прокурору, органу дізнання, затриманому і начальнику місця попереднього ув'язнення.

На постанову судді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, або її захисником чи законним представником. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови суду.

Затримання підозрюваного у вчиненні злочину не може тривати більше сімдесяти двох годин.

Якщо у встановлений законом строк затримання постановою судді про застосування до затриманої особи запобіжного заходу у вигляді взяття під варту або постановою про звільнення затриманого не надійшла до установи для попереднього ув'язнення, начальник місця попереднього ув'язнення звільняє цю особу, про що складає протокол і направляє повідомлення про це посадовій особі чи органу, який здійснював затримання.

{ Стаття 106 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 3084-IX ([3084-09](#)) від 16.02.78, N 6834-X ([6834-10](#)) від 16.04.84, Законами N 2857-XII ([2857-12](#)) від 15.12.92, N 3780-XII ([3780-12](#)) від 23.12.93, N 2533-III ([2533-14](#)) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001, N 3111-III ([3111-14](#)) від 07.03.2002, N 1276-VI ([1276-17](#)) від 16.04.2009 }